

СЕРЕДНЬОСТРОКОВЕ БЮДЖЕТНЕ ПЛАНУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ

©2021 НЕЧИПОРЕНКО А. В., ДУДЧЕНКО В. М.

УДК 336.14

JEL: H61

Нечипоренко А. В., Дудченко В. М. Середньострокове бюджетне планування в Україні: проблеми та перспективи реалізації

Метою статті є розкриття та обґрунтування особливостей запровадження та реалізації середньострокового бюджетного планування в Україні. Середньострокове бюджетне планування визначається як підхід до планування й управління державними фінансами, який розширює горизонт для формування бюджетної політики на три–п'ять років і дозволяє планувати та прогнозувати бюджетні доходи та видатки, необхідні для реалізації стратегічних цілей бюджетної політики держави в середньостроковій перспективі. У статті розглянуто основні функції системи середньострокового бюджетного планування. Зазначено, що в Європейському Союзі здійснюють оцінку розвитку середньострокового планування, а саме: «Індекс якості», що передбачає найвищу оцінку за п'ятьма критеріями. В Україні на середньострокове планування припадає близько 65% видатків сектора загальнодержавного управління. Середньострокове бюджетне планування має стати важливим інструментом управління державними фінансами, який не лише даватиме змогу мати якісний та обґрунтований фінансовий план на середньострокову перспективу, але й буде основою для вироблення державної соціальної та економічної політики. Розглянуто переваги та недоліки середньострокового бюджетного планування, а також приділено увагу розкриттю факторів, які наразі стримують розвиток як самої держави, так і механізму реалізації середньострокового бюджетного планування в Україні. Обґрунтовано напрями та заходи, які варто вжити для забезпечення розвитку середньострокового бюджетного планування в Україні, а також визначено позитивні наслідки від ефективного запровадження та реалізації середньострокового бюджетного планування в країні.

Ключові слова: бюджет, бюджетне планування та прогнозування, бюджетний процес, середньострокове бюджетне планування.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-4-190-195>

Табл.: 2. **Бібл.:** 15.

Нечипоренко Аліна Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів імені Л. Л. Тарангул, Університет державної фіскальної служби України (вул. Університетська, 31, Ірпінь, 08201, Україна)

E-mail: an.0412@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2494-1465>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1764397/alina-v-nechyporenko/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57217314806>

Дудченко Вікторія Миколаївна – студентка, Університет державної фіскальної служби України (вул. Університетська, 31, Ірпінь, 08201, Україна)

E-mail: dudchenko_vikusia@ukr.net

UDC 336.14

JEL: H61

Nechyporenko A. V., Dudchenko V. M. Medium-Term Budget Planning in Ukraine: The Problems and Prospects for Implementation

The article is aimed at disclosing and substantiating the peculiarities of the introduction and implementation of medium-term budget planning in Ukraine. Medium-term budget planning is defined as an approach to planning and managing public finances, which expands the horizon for the formation of budget policy for three to five years and allows to plan and forecast budget revenues and expenditures necessary for the implementation of strategic goals of the State budget policy in the medium term. The article considers the main functions of the medium-term budget planning system. It is noted that the European Union is assessing the development of medium-term planning, namely: the «Quality Index», which provides for the highest assessment according to five criteria. In Ukraine, medium-term planning accounts for about 65% of the expenditures of the national governance sector. Medium-term budget planning should become an important instrument for public finance management, which will not only allow to have a high-quality and sound financial plan for the medium perspective, but will also be the basis for the development of the State-based socio-economic policy. Both the advantages and the disadvantages of medium-term budget planning are considered, attention is also paid to the disclosure of factors that currently hinder the development of both the State itself and the mechanism of implementation of medium-term budget planning in Ukraine. The directions and measures that should be taken to ensure the development of medium-term budget planning in Ukraine are substantiated, as well as the positive consequences of the effective implementation and implementation of medium-term budget planning in the country are determined.

Keywords: budget, budget planning and forecasting, budget process, medium-term budget planning.

Tabl.: 2. **Bibl.:** 15.

Nechyporenko Alina V. – PhD (Economics), Associate Professor, Department of Finance named after L. L. Taranhul, University of the State Fiscal Service of Ukraine (31 Universytetska Str., Irpin, 08201, Ukraine)

E-mail: an.0412@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2494-1465>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1764397/alina-v-nechyporenko/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57217314806>

Dudchenko Viktoriia M. – Student, University of the State Fiscal Service of Ukraine (31 Universytetska Str., Irpin, 08201, Ukraine)

E-mail: dudchenko_vikusia@ukr.net

Складовою бюджетної політики виступає бюджетне планування, що дозволяє визначити джерела формування, напрями використання бюджетних коштів і досягнення тактичних, стратегічних і оперативних цілей. Своєю чергою, формування системи бюджетного планування є передумовою створення ефективної роботи державного управління, що сприяє нормалізації показників і приводить до стійкого економічного розвитку.

В Україні у грудні 2018 р. було внесено зміни до Бюджетного кодексу, що вплинуло на подальше формування бюджетного процесу. Однією зі змін стало запровадження середньострокового бюджетного планування (далі – СБП) задля прозорості публічного управління бюджетними ресурсами та забезпечення збалансування державного бюджету.

Модель середньострокового бюджетного планування передбачає більш тісний взаємозв'язок між стратегічним і бюджетним плануванням, між пріоритетними завданнями країни та її фінансовими можливостями, підвищення ефективності бюджетних витрат тощо.

Значний внесок у дослідження проблематики бюджетного планування та його впливу на розвиток країни зробили такі вітчизняні вчені, як: Т. Богдан, Т. Боголіб, М. Горобчук, Н. Давиденко, О. Дем'янчук, М. Кужелев, О. Савчук, М. Тимошенко та ін. Однак, зважаючи на потреби сьогодення, актуальними залишаються питання щодо запровадження та реалізації середньострокового бюджетного планування в Україні.

Метою статті є розкриття та обґрунтування особливостей запровадження та реалізації середньострокового бюджетного планування в Україні.

У сучасних умовах розвитку України є ряд не вирішених проблемних питань стосовно організації та реалізації бюджетного процесу. Для поліпшення стану та досягнення ефективності здійснення бюджетного процесу уряд країни щороку вносить певні корективи в етапи формування, а також затвердження бюджету. Однією із суттєвих змін стало запровадження середньострокового бюджетного планування на 3 роки.

Середньострокове бюджетне планування – це підхід до планування й управління державними фінансами, який розширює горизонт для формування бюджетної політики на три – п'ять років і дозволяє планувати та прогнозувати бюджетні доходи та видатки, необхідні для реалізації стратегічних цілей бюджетної політики держави в середньостроковій перспективі [1, с. 53].

Т. Боголіб середньострокове бюджетне планування розкриває як дієвий механізм удосконалення бюджетного процесу; процес модернізації бюджетного механізму стимулювання економічної активності в Україні, наголошуючи на значенні середньострокового бюджетного планування для успішного соціально-економічного розвитку України [2, с. 189].

Середньострокове бюджетне планування є інструментом для розв'язання важливих проблем, зокрема:

- ✦ покращення фінансової дисципліни та бюджетного процесу;
- ✦ посилення ефективності та прозорості використання бюджетних коштів;
- ✦ стимулювання інноваційно-інвестиційної привабливості країни тощо.

Середньострокове бюджетне планування як складова фінансового стратегічного управління в Україні має на меті підвищення контролю над державними видатками та чіткий процес аналізу щодо використання коштів для стимулювання прийняття більш ефективних рішень для використання бюджетних коштів на всіх рівнях управління та планування коштів своєї поточної діяльності головних розпорядників [3, с. 116].

Основними функціями системи середньострокового бюджетного планування є такі:

- ✦ орієнтація фінансових ресурсів держави відповідно до стратегічних пріоритетів розвитку;
- ✦ зміцнення стійкості публічних фінансів і посилення фіскальної дисципліни;
- ✦ формування активної системи міжчасового бюджетного планування.

Кожна функція є важливою та несе за собою змістовність. Система планування має фіксовані механізми захисту від тиску, а також адміністративні та нормативні рамки, які регулюють процес складання бюджету. Стійкість публічних фінансів досягається шляхом обмеження бюджетних асигнувань, фактичних видатків у майбутньому до фіскальних цілей уряду, а дієва система міжчасового планування підвищує прозорість фінансових потоків [4, с. 11].

Визначальним кроком у розвитку СБП в Україні є застосування європейської практики, що заснована на виконанні вимог Директиви Ради 2011/85/EU до бюджетних рамок держав – членів Європейського Союзу для забезпечення дотримання зобов'язань з уникнення надмірного бюджетного дефіциту. Однак, нині Україна все ще знаходиться на початковій стадії запровадження середньострокового бюджетного планування порівняно з країнами Європейського Союзу.

У Європейському Союзі оцінюють розвиток середньострокового планування у країнах-членах, а саме, «Індексу якості», що передбачає найвищу оцінку за п'ятьма критеріями. До них входять:

- ✦ охоплення середньостроковим плануванням понад 90% державного сектора управління (під час визначення стратегічних цілей і граничних розмірів видатків);
- ✦ взаємозв'язок між цілями та граничними показниками, включеними в середньострокові фіскальні плани, та річні бюджети;

- ✦ голосування парламентом національних фінансальних планів на середньостроковій основі;
- ✦ залучення незалежних фінансальних інституцій для розроблення макроекономічних і бюджетних багаторічних прогнозів і детальний рівень деталізації національних середньострокових фінансальних планів [5, с. 56].

В Україні на середньострокове планування припадає близько 65% видатків сектора загальнодержавного управління. Діюча бюджетна стратегія передбачає значну кількість пріоритетних завдань бюджетної політики, однак лише деякі з них детально прораховані [6, с. 11].

Розглянемо ефективність виконання Державного бюджету України за 2015–2020 рр. у контексті відповідності фактичних доходів і видатків доходам і видаткам, указаним у проекті державного бюджету (табл. 1).

Варто також зазначити, що середньострокове бюджетне планування має як переваги, так і недоліки, які наведено в табл. 2.

Для зменшення впливу негативних факторів у СБП використовуються основні підходи до прогнозування показників бюджетного планування:

- ✦ експертне прогнозування бюджетного планування здійснюється спеціалістами, добре обізнаними із особливостями бюджетного планування, формуванням дохідної та видаткової частин;
- ✦ економічне прогнозування використовує статистичні та математичні методи, водночас його основними недоліками є невисока точність результатів прогнозування та значний обсяг інформації, необхідний для його реалізації;
- ✦ прогнозування часових рядів – це прогноз бюджетних показників, який враховує їхню динаміку за минулий період часу [10].

Таблиця 1

Ефективність виконання Державного бюджету України у 2015–2020 рр.

Показник	Рік					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Доходи (% від проєкту)	112,4	103,6	108,5	101,1	97,3	98,2
Видатки (% від проєкту)	109,3	102,7	122,6	99,4	96,7	109,0

Джерело: складено на основі [7].

По даних з табл. 1 можемо спостерігати, що найкраща відповідність проєктних показників показникам фактичного виконання Державного бюджету в Україні зафіксована у 2018 р. В інші періоди відбувається незначне перевиконання або ж недовиконання планових показників за доходами чи видатками, що означає наявність певних проблемних питань щодо запровадження та реалізації середньострокового бюджетного планування в Україні.

Середньострокове бюджетне планування має стати важливим інструментом управління державними фінансами, який не лише даватиме змогу мати якісний і обґрунтований фінансовий план на середньострокову перспективу, але й буде основою для вироблення державної соціальної та економічної політики. Запровадження середньострокового бюджетного планування має полегшити бюджетний процес і сприяти підвищенню якості та результативності податково-бюджетної політики. В умовах існування середньострокового бюджетного планування бюджетний процес має починатися з уточнення показників першого року середньострокового плану, який береться за основу для розробки бюджету на наступний рік. Це забезпечить наступність податково-бюджетної політики та гарантуватиме повну реалізацію бюджетних програм, незалежно від бюджетного року [8, с. 27].

Нині переважна більшість розвинених країн світу відмовилася від політики ручного та кон'юнктурного управління бюджетом, сформувавши ефективну систему вироблення пріоритетів використання публічних коштів. В її основі лежать професійне бюджетне прогнозування та жорстке середньострокове бюджетне планування, тісно інтегроване в систему загальнодержавного планування [11].

У світовій практиці держава використовує бюджетне планування для забезпечення ефективного функціонування бюджетної системи. Нині більшість країн Європейського Союзу мають законодавчо затверджене середньострокове бюджетне планування. При цьому бюджетним періодом є один рік, однак кожного року бюджет формується згідно із середньостроковим планом, який складено на поточний рік, а також на декілька наступних років. У Євросоюзі вважається за стандарт модель «наступний за поточним + 2 наступні роки». Своєю чергою, Єврокомісія визначає ключові елементи, які мають бути втілені в системі середньострокового планування [12, с. 8].

В Україні замість однорічних Основних напрямів бюджетної політики запроваджується середньострокова Бюджетна декларація як документ стратегічного планування, який визначає бюджетну політику на наступні три роки. Інструментом СБП на місцевому рівні стануть трирічні місцеві фінансові плани.

Переваги та недоліки середньострокового бюджетного планування

Переваги СБП	Недоліки СБП
Ґрунтується на чітко сформованих пріоритетах і цілях бюджетної політики	Надмірне покладання на майбутні показники при формуванні бюджету може призвести до негнучкості у фінансовій політиці
Має риси безперервності та наступності бюджетного процесу	Багаторічне бюджетування може бути складним і адміністративно затратним інструментом
Покращується ефективність розподілу держаних ресурсів, через що підвищується підзвітність і прозорість державного процесу	Оптимістичні проектування багаторічного бюджету можуть бути використані як виправдання для необґрунтованих програм витрачання державних коштів
Надає оцінку відповідності поточної політики та її майбутнього впровадження фіскальній стратегії держави	Наслідком недостатньо обґрунтованого та точного макроекономічного прогнозування стають неточно доведені індикативні показники за бюджетними програмами головних розпорядників бюджетних коштів
Може служити механізмом підвищення взаємодії між різними державними установами, заохочуючи уряд до вищого рівня залучення в бюджетний процес	Планування часто може носити декларативний, а не практичний характер

Джерело: складено на основі [9; 10].

Міністерство фінансів розпочало процес підготовки Бюджетної декларації на 2022–2024 рр. – документа, що визначає засади бюджетної політики та показники державного бюджету на середньостроковий період та є основою для складання проекту державного бюджету і прогнозів місцевих бюджетів. Реалізація середньострокового бюджетного планування – це один із пріоритетів роботи уряду та Міністерства фінансів України. Це системний підхід до формування бюджетної політики, який забезпечує стратегічний підхід до визначення пріоритетних заходів та ефективний розподіл фінансових ресурсів. Також усім головним розпорядникам державного бюджету був відправлений інструктивний лист, підписаний міністром, щодо підготовки пропозицій до трирічної Бюджетної декларації. Пропозиції включають таке:

- ✦ цілі державної політики, які передбачається реалізувати в середньостроковому періоді;
- ✦ перелік бюджетних програм, які будуть спрямовані на реалізацію визначених цілей державної політики;
- ✦ інформація щодо змін у структурі бюджетних програм розпорядника на три роки;
- ✦ перелік інформації галузевого спрямування, яка необхідна для підготовки Бюджетної декларації [7].

Однак варто відмітити, що наразі в Україні є ряд факторів, які стримують розвиток як самої держави, так і механізму реалізації середньострокового бюджетного планування. Серед ключових чинників негативного впливу варто зазначити такі:

- ✦ *зовнішні загрози*: впровадження карантинних обмежень у зв'язку з погіршенням ситуації із захворюваністю на COVID-19; загострення

воєнних дій на сході України; погіршення ситуації з управління державним боргом України тощо;

- ✦ *внутрішні загрози*: неефективна грошово-кредитна політика, що викликає значні інфляційні процеси; потенційне зростання корупційної складової у фінансово-економічних відносинах; сировинна спрямованість експорту та значні обсяги зовнішнього боргу; недостатня кількість спеціалістів у сфері фінансового планування та прогнозування [13, с. 24].

На основі вищезазначеного можна зробити висновок, що ключовою проблемою у сфері повноцінного запровадження та реалізації середньострокового бюджетного планування в Україні є відсутність забезпечення сталого соціально-економічного розвитку країни.

Запровадження системи СБП, передусім, має орієнтуватися на досягнення позитивного соціально-економічного результату та економічного зростання країни в цілому. Своєю чергою, реалізація середньострокового планування бюджету необхідна для перспективного планування та покращення макроекономічних показників, зокрема здійснення грошово-кредитної та бюджетно-податкової політики в країні.

На сьогодні в Україні розвиток і повноцінна реалізація СБП, що матиме в майбутньому позитивний ефект, потребує зосередження уваги на таких напрямках:

- ✦ проведення моніторингу щодо стану кожного із секторів економіки;
- ✦ контроль за виконанням бюджетних програм, покращення стійкості публічних фінансів і бюджетної дисципліни;

- ✦ поєднання коротко- та середньострокових бюджетних цілей;
- ✦ виділення «вузьких» сфер витрачання бюджетних коштів, цілі яких є пріоритетними;
- ✦ підвищення передбачуваності та ефективності державних інвестицій.

Подальший розвиток СБП в Україні потребуватиме таких заходів, як:

- ✦ перегляд і пріоритизація галузевих бюджетних програм і державних інвестиційних проєктів;
- ✦ розвиток багаторівневих і прозорих зв'язків між бюджетними програмами нижчих рівнів і високорівневими цілями уряду;
- ✦ залучення всіх учасників бюджетного процесу до постановки середньострокових цілей;
- ✦ розроблення якісного механізму оцінки ефективності видатків;
- ✦ збільшення ступеня охоплення державного сектора середньостроковим плануванням [14; 15].

Ефективне запровадження та реалізація СБП в Україні сприятиме вдосконаленню фінансового управління в цілому, а саме:

- ✦ забезпечить макроекономічну стабільність і фінансову дисципліну в умовах нестабільності та різноманітних викликів;
- ✦ дозволить оптимізувати розподіл фінансових ресурсів між рівнями бюджетної системи та органами державної влади;
- ✦ сприятиме підвищенню результативності використання публічних грошових фондів;
- ✦ посилить відповідальність головних розпорядників за ефективне та цільове використання фінансових ресурсів;
- ✦ підвищить рівень прогнозованості державної та місцевої бюджетної політики тощо.

ВИСНОВКИ

Підбиваючи підсумок, варто зазначити, що запровадження та реалізація середньострокового бюджетного планування є початком ефективного економічного розвитку держави. Воно дає змогу полегшити та покращити взаємозв'язки між головними учасниками бюджетного процесу та досягати цілей стратегічного розвитку країни.

На сьогодні Україна знаходиться лише на початковій стадії запровадження середньострокового бюджетного планування порівняно із іншими країнами Європейського Союзу та має ряд факторів, які обмежують реалізацію СБП, зокрема це: загострення воєнних дій на сході країни; пандемія COVID-19; недостатність кваліфікованих кадрів у сфері публічних фінансів тощо.

Ознакою результативності середньострокового бюджетного планування є виконання системи завдань і коректування плану дій, що забезпечує мінімізацію ризиків управління соціальним розвитком і фінансо-

вих ризиків. Це, своєю чергою, має привести до покращення результатів бюджетної діяльності в країні.

Упровадження та повноцінна реалізація середньострокового бюджетного планування в Україні є одним із вірних кроків для покращення ефективності використання обмежених фінансових ресурсів держави та підвищення стійкості публічних фінансів. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Дем'янчук О. І. Середньострокове бюджетне планування в Україні. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2018. № 10. С. 52–59. DOI: 10.25264/2311-5149-2018-10(38)-52-59.
2. Боголіб Т. М. Середньострокове бюджетне планування як бюджетний механізм стимулювання економічної активності в Україні. *Економічний вісник університету*. 2011. № 17-1. С. 185–189.
3. Базика С. К. Бюджетне планування як інструмент фінансового стратегічного управління. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 18. С. 114–118. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/18_2018/23.pdf
4. Богдан Т. П. Середньострокове бюджетне планування в Україні: системна сутність, функції, структурні елементи. *Фінанси України*. 2017. № 6. С. 7–25. URL: http://finukr.org.ua/docs/FU_17_06_007_uk.pdf
5. Давиденко Н. М., Горобчук М. В. Середньострокове планування у поліпшенні бюджетної політики в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. Вип. 38. С. 54–59. DOI: <https://doi.org/10.32841/2413-2675/2019-38-6>
6. Kuzheliev M., Rekunenko I., Nechyporenko A., Nemtsadze G. Discretionary budget expenditure in the system of state regulation of the country's socioeconomic development. *Public and Municipal Finance*. 2018. Vol. 7. Is. 4. P. 8–18. DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/pmf.07\(4\).2018.02](http://dx.doi.org/10.21511/pmf.07(4).2018.02)
7. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk>
8. Горник В. Г., Шпачук В. В. Шляхи впровадження середньострокового бюджетного планування як механізму узгодження соціально-економічної та бюджетної політик. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія «Державне управління»*. 2020. Т. 31. № 1. С. 24–30. DOI: <https://doi.org/10.32838/2663-6468/2020.1/05>
9. Kuzheliev M. Financial resources of public sector of economy in ensuring realization of financial policy of the country. In: Association agreement: driving integrational changes : collective monograph. Accent Graphics Communications Chicago, Illinois, USA, 2019. P. 374–385.
10. Савчук О. Середньострокове бюджетне планування (міжнародний досвід) : інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром на запит Комітету Верховної Ради України. URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29131.pdf>
11. Кужелев М. О. Управління публічними фінансами в умовах реформування економіки України. Стратегія і практика інноваційного розвитку фінансового

- сектору України : зб. матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Ірпінь, 26–27 березня 2020 р.). Ірпінь, 2020. С. 42–44.
12. Нечипоренко А. В. Перспективи розвитку середньострокового бюджетного планування в Україні. Міжнародний досвід середньострокового бюджетного планування: уроки для України : збірник матеріалів Науково-практичного семінару (м. Ірпінь, 26 лютого 2020 р.). Ірпінь, 2020. С. 7–9.
13. Тимошенко М. В. Перспективи запровадження середньострокового бюджетного планування на сучасному етапі розвитку економіки України. *Економіка та держава*. 2020. № 12. С. 21–26. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.12.21.
14. Нечипоренко А. В. Роль бюджетної політики на сучасному етапі економічного розвитку України. Актуальні економічні, фінансові та правові питання в умовах євроінтеграції та глобальної конкуренції : зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Ірпінь, 26–27 лютого 2019 р.) Ірпінь, 2019. С. 90–93.
15. Halushchak I. et al. Methodical aspects of evaluation of financial architecture of economy / Halushchak I., Kuzheliev M., Melnyk V., Myhovych T., Zhytar M. *WSEAS Transactions on Business and Economics*. 2020. Vol. 17. P. 260–268. DOI: 10.37394/23207.2020.17.27

REFERENCES

- Bazyka, S. K. "Biudzhette planuvannia yak instrument finansovoho stratehichnogo upravlinnia" [Budget Planning as an Instrument for Financial Strategic Management]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 18 (2019): 114-118. http://www.investplan.com.ua/pdf/18_2018/23.pdf
- Bohdan, T. P. "Serednyostrokove biudzhette planuvannia v Ukraini: systemna sutnist, funktsii, strukturni elementy" [Medium-Term Budget Planning in Ukraine: Systemic Essence, Functions, Structural Elements]. *Fiansy Ukrainy*, no. 6 (2017): 7-25. http://finukr.org.ua/docs/FU_17_06_007_uk.pdf
- Boholib, T. M. "Serednyostrokove biudzhette planuvannia yak biudzhetni mekhanizm stymulivannia ekonomichnoi aktyvnosti v Ukraini" [Medium-term Budget Planning as a Budget Mechanism to Stimulate Economic Activity in Ukraine]. *Ekonomichni visnyk universytetu*, no. 17-1 (2011): 185-189.
- Davydenko, N. M., and Horobchuk, M. V. "Serednyostrokove planuvannia u polipshenni biudzhetnoi polityky v Ukraini" [Medium-Term Planning in Budgetary Policy Improvement in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*, no. 38 (2019): 54-59. DOI: <https://doi.org/10.32841/2413-2675/2019-38-6>
- Demianchuk, O. I. "Serednyostrokove biudzhette planuvannia v Ukraini" [Medium-Term Budget Planning in Ukraine]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriiia «Ekonomika»*, no. 10 (2018): 52-59. DOI: 10.25264/2311-5149-2018-10(38)-52-59

- Halushchak, I. et al. "Methodical aspects of evaluation of financial architecture of economy". *WSEAS Transactions on Business and Economics*, vol. 17 (2020): 260-268. DOI: 10.37394/23207.2020.17.27
- Hornyk, V. H., and Shpachuk, V. V. "Shliakhy vprovadzhennia serednyostrokovoho biudzhethnoho planuvannia yak mekhanizmu uzgodzhennia sotsialno-ekonomichnoi ta biudzhetnoi polityky" [Ways of Implementing the Medium-Term Budgetary Planning as a Mechanism for the Agreement of Socio-Economic and Budgetary Policies]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seriiia «Derzhavne upravlinnia»*, vol. 31, no. 1 (2020): 24-30. DOI: <https://doi.org/10.32838/2663-6468/2020.1/05>
- Kuzheliev, M. "Financial resources of public sector of economy in ensuring realization of financial policy of the country". In *Association agreement: driving integrational changes*, 374-385. Illinois, USA: Accent Graphics Communications Chicago, 2019.
- Kuzheliev, M. et al. "Discretionary budget expenditure in the system of state regulation of the country's socio-economic development". *Public and Municipal Finance*, vol. 7, no. 4 (2018): 8-18. DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/pmf.07\(4\).2018.02](http://dx.doi.org/10.21511/pmf.07(4).2018.02)
- Kuzheliev, M. O. "Upravlinnia publichnymi finansamy v umovakh reformuvannia ekonomiky Ukrainy" [Management of Public Finances in the Conditions of Reforming the Economy of Ukraine]. *Stratehiia i praktyka innovatsiinoho rozvytku finansovoho sektoru Ukrainy*. Irpin, 2020. 42-44.
- Nechyporenko, A. V. "Perspektyvy rozvytku serednyostrokovoho biudzhethnoho planuvannia v Ukraini" [Prospects for the Development of Medium-term Budget Planning in Ukraine]. *Mizhnarodnyi dosvid serednyostrokovoho biudzhethnoho planuvannia: uroky dlia Ukrainy*. Irpin, 2020. 7-9.
- Nechyporenko, A. V. "Rol biudzhetnoi polityky na suchasnomu etapi ekonomichnogo rozvytku Ukrainy" [The Role of Budget Policy at the Present Stage of Economic Development of Ukraine]. *Aktualni ekonomichni, finansovi ta pravovi pytannia v umovakh ievrointehratsii ta hlobalnoi konkurentsii*. Irpin, 2019. 90-93.
- Oftsiniyi sait Ministerstva finansiv Ukrainy. <https://mof.gov.ua/uk>
- Savchuk, O. "Serednyostrokove biudzhette planuvannia (mizhnarodnyi dosvid) : informatsiina dovidka, pidhotovlena Yevropeiskym informatsiino-doslidnytskym tse ntrom na zapyt Komitetu Verkhovnoi Rady Ukrainy" [Medium-term Budget Planning (International Experience): Information Report Prepared by the European Information and Research Center at the Request of the Committee of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29131.pdf>
- Tymoshenko, M. V. "Perspektyvy zaprovadzhennia serednyostrokovoho biudzhethnoho planuvannia na suchasnomu etapi rozvytku ekonomiky Ukrainy" [Prospects for the Introduction of Medium-Term Budget Planning at the Current Stage of Ukrainian Economy Development]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 12 (2020): 21-26. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.12.21